

**ΑΠΟΡΙΕΣ ΚΑΙ
ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ
ΗΘΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΚΑΙ ΠΡΑΞΗΣ**

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΕΡΑΜΕΙΩΝ

Και πάλι συλλογιζόμαστε...

Μέσα μας υπάρχει
κάτι από το
περιστέρι, καθώς και
στοιχεία από τον
λύκο και το ερπετό.

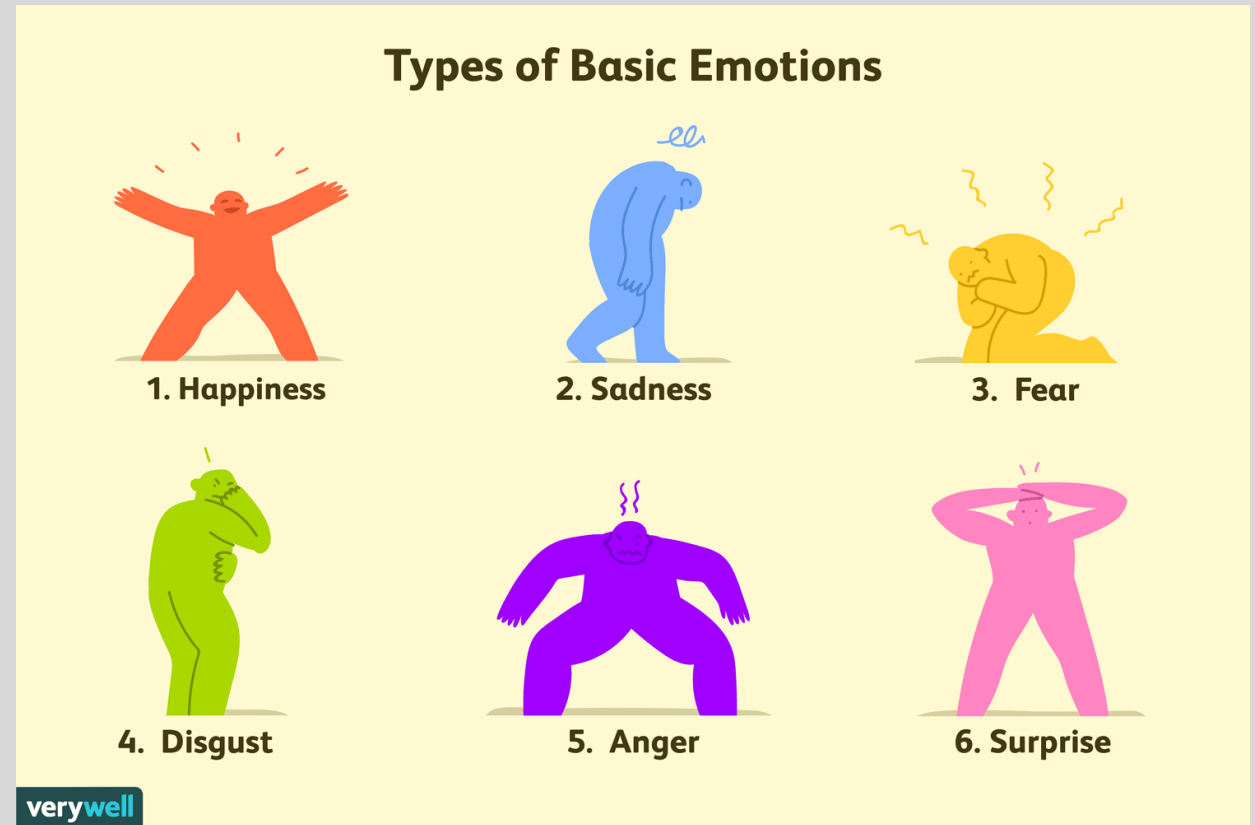
D. Hume, Έρευνα για τις αρχές
της ηθικής

DAVID HUME 1711-1776

Μήπως οι ηθικές κρίσεις είναι... **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ;**

- Μήπως όταν κρίνουμε ως μια πράξη ως ηθική ή ανήθικη εκφράζουμε απλώς **υποκειμενικά συναισθήματα**;

Ανάλογα με το συναίσθημά μου κρίνω μια πράξη
ως ηθική ή ανήθικη.
Αυτό είναι καθαρά συναισθηματικό, όχι
ορθολογικό....

Έχω θετικά συναισθήματα
απέναντι σε μια συμπεριφορά

Την θεωρώ ΗΘΙΚΗ

Προτρέπω σε αυτή τη
συμπεριφορά

Έχω αρνητικά συναισθήματα
απέναντι σε μια συμπεριφορά

Την θεωρώ ΌΧΙ ΗΘΙΚΗ

Αποτρέπω από αυτή τη
συμπεριφορά

Ναι μεν αλλά...

- Ακόμα κι αν οι ηθικές μας κρίσεις εκφράζουν συναισθήματα, πολλές φορές τις υποστηρίζουμε με λογικά επιχειρήματα – βρίσκουμε επιχειρήματα για να στηρίξουμε το συναίσθημά μας...

Argument

Difference Between Sympathy and Empathy

Sympathy

primarily means
feeling sorry for someone
else's misfortune or suffering.

Empathy

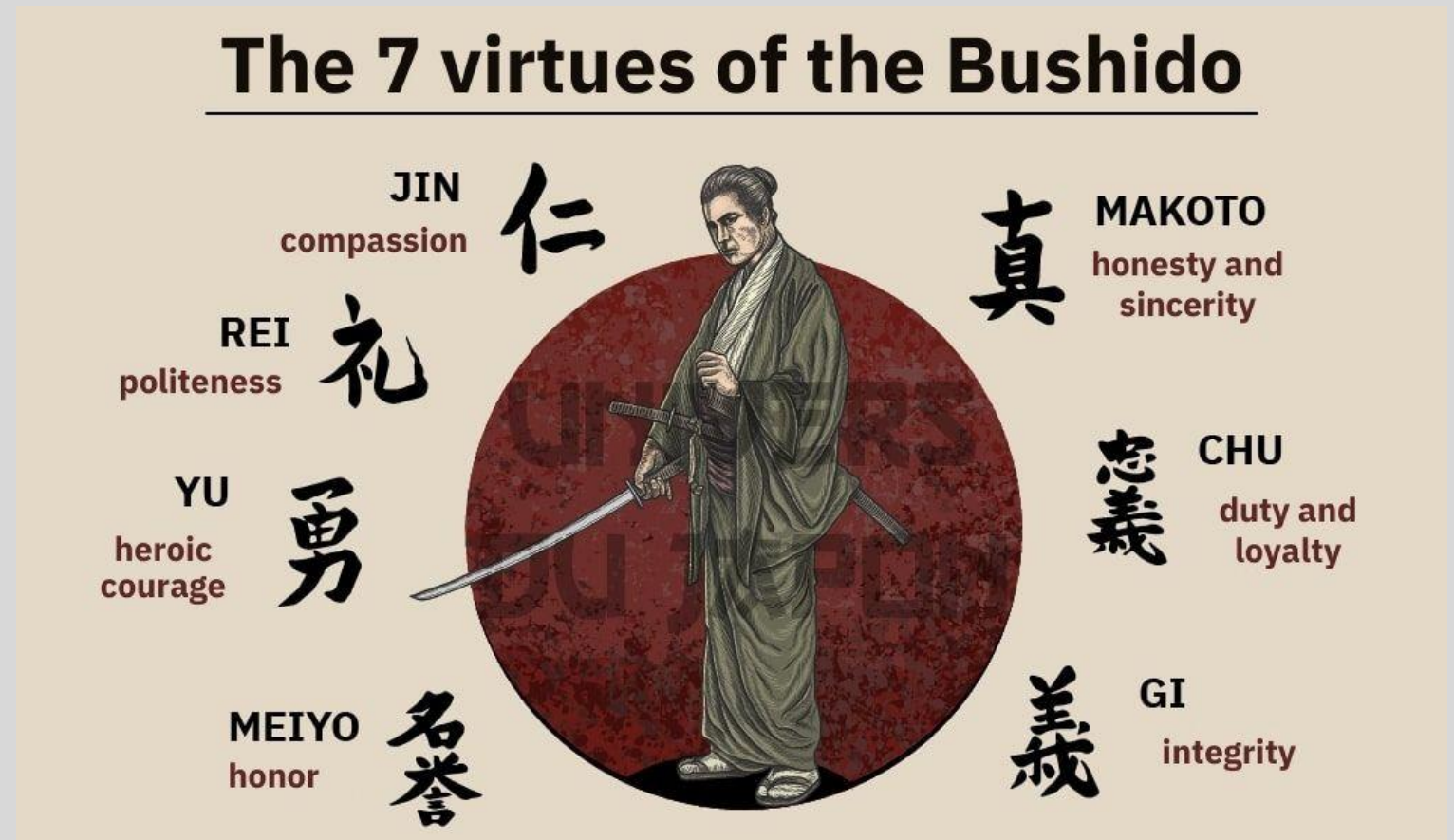
is the ability to understand
and feel the emotions
of another person.

- Πέρα από τον ορθολογισμό, πολλοί άνθρωποι συμφωνούν ότι μια πράξη είναι ηθική ή ανήθικη, όχι χάρη στα λογικά επιχειρήματα, αλλά επειδή οι άνθρωποι διαθέτουν ευαισθησία και συμπάθεια απέναντι στους συνανθρώπους τους

Μήπως τα κριτήρια του «ηθικού» αλλάζουν...

- Το τί θεωρούμε ηθικό πολλές φορές διαφέρει ... από εποχή σε εποχή
- ... από κοινωνία σε κοινωνία

Οι αξίες του Σαμουράι

28/1/2024

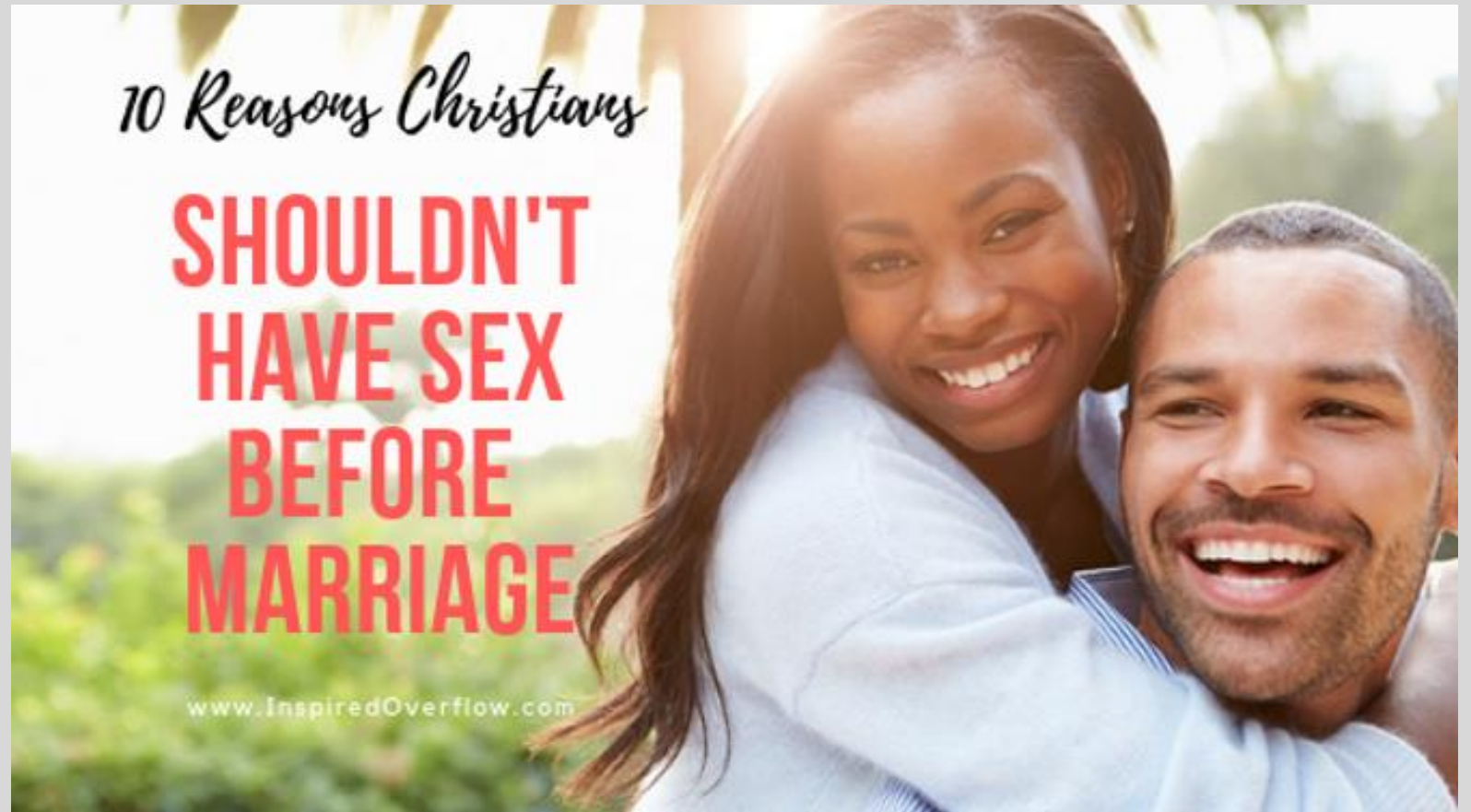
Κάποτε ηθικό... σήμερα;

- «Σωφρονισμός» με άσκηση σωματικής βίας στον ανήλικο από τους γονείς ή τους δασκάλους
- Ο άνδρας είναι η κεφαλή του σπιτιού και αποφασίζει για τα ζητήματα που αφορούν το σπίτι
- Η συμφωνία για το γάμο «κλείνει» συχνά χωρίς να γνωρίζονται η νύφη και ο γαμπρός

Κάποτε ... ανήθικο, σήμερα;

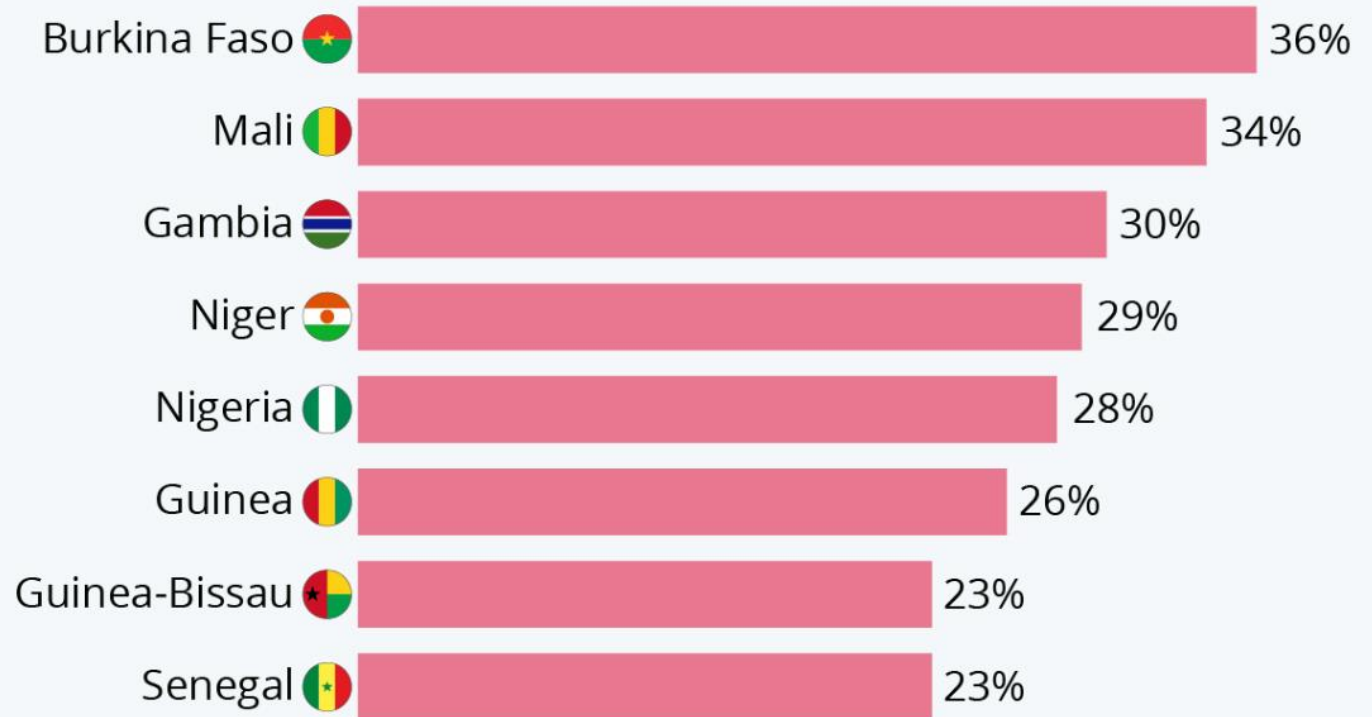
- Συμβίωση χωρίς γάμο
- Σεξουαλικές σχέσεις πριν το γάμο
- Τεχνητή διακοπή της κύησης
- Μονογονεϊκή οικογένεια
- Σχέσεις ομόφυλων ζευγαριών
- Ανύπαντρη μητέρα

Κάπου... ηθικό...
αλλού... όχι

Where Polygamy Is Most Widely Practiced

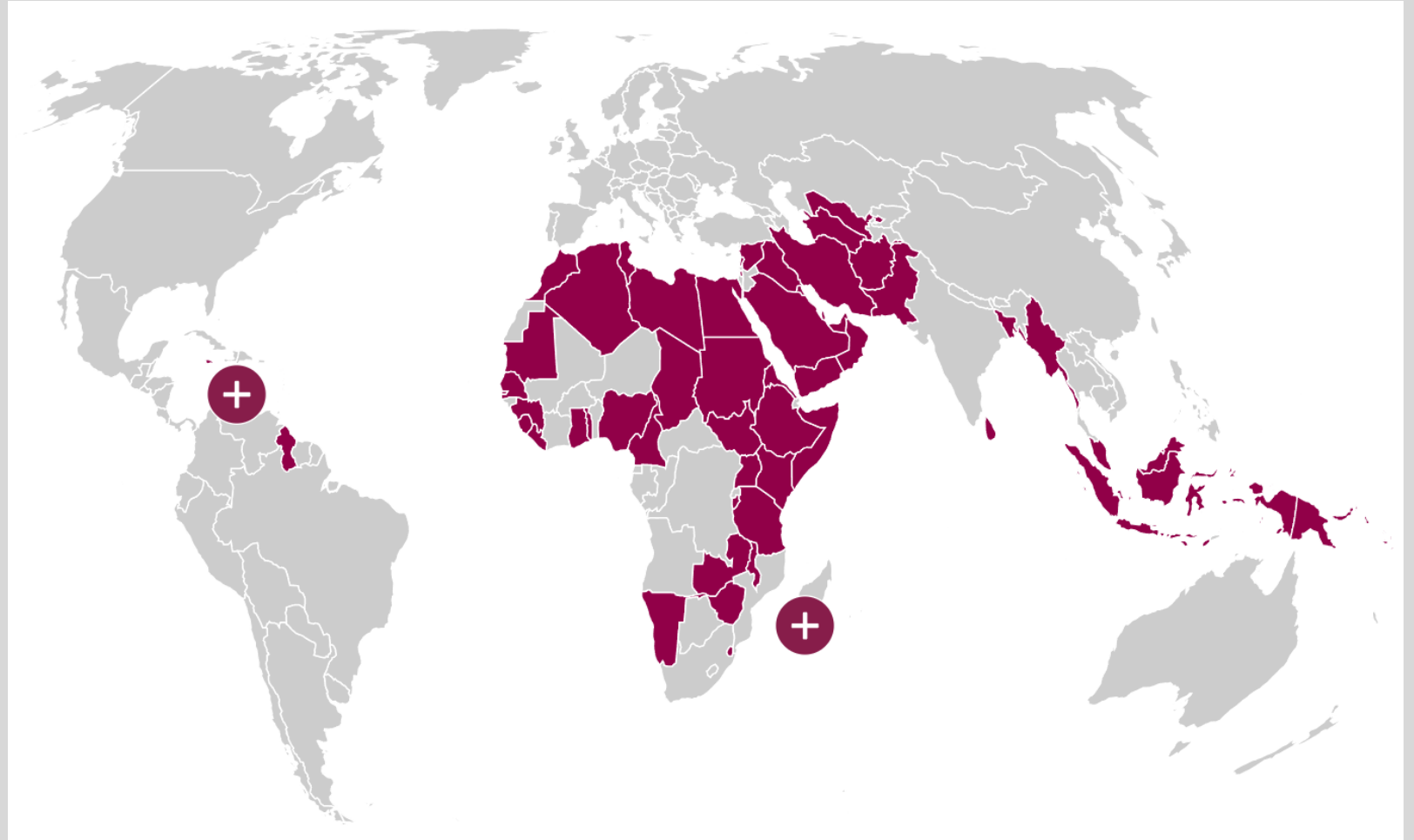
Share of individuals living in polygamous households in 2019

Κάπου... απαγορευμένο.. Κάπου όχι

Χώρες που
προβλέπουν ποινικές
κυρώσεις για
σεξουαλικές σχέσεις
μεταξύ ατόμων του
ιδίου φύλου

[https://www.human
dignitytrust.org/](https://www.human
dignitytrust.org/)

Μήπως λοιπόν είναι... σχετικό το ηθικό, ανάλογα με τις πολιτισμικές διαφορές;

- Ναι, υπάρχουν πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα στο τί Η ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ή ο ΝΟΜΟΣ θεωρεί ηθικό ή όχι
- Πέρα απ' αυτό όμως, υπάρχουν σε όλον τον κόσμο κοινότητες ανθρώπων που προσπαθούν να οριοθετήσουν τις ηθικές πράξεις με κριτήρια κάποιες θεμελιώδεις αξίες (πανανθρώπινες)
 - Ελευθερία στην ανάπτυξη της προσωπικότητας
 - Ισότητα δικαιωμάτων (ισονομία)
 - Ανθρώπινη αξιοπρέπεια
 - Προστασία των αδύναμων και των μειοψηφιών
- Ακόμα και σε πολύ σκοτεινές περιόδους υπήρχαν άνθρωποι που έβλεπαν πέρα από τα στενά πολιτισμικά όρια της εποχής και της κοινωνίας τους.

GRID OF HUMAN VALUES AND SUB VALUES

Right Conduct	Peace	Truth	Love	Non-Violence
Manners	Patience	Truthfulness	Kindness	Consideration
Health Awareness	Concentration	Creativity	Friendship	Cooperation
Helpfulness	Positiveness	Honesty	Forgiveness	Global Stewardship
Responsibility	Self Acceptance	Determination	Generosity	Loyalty
Independence	Self Discipline	Fairness	Compassion	Active Citizenship
Perseverance	Thankfulness	Trust	Tolerance	Justice
Courage	Contentment	Reflection	Service	Respect

Μήπως το κίνητρό μας είναι... ΕΓΩΙΣΤΙΚΟ;

- Μήπως τελικά το κίνητρό μας για ηθικές πράξεις είναι εγωιστικό;
- Μήπως κάνουμε το «καλό» ΓΙΑ ΕΜΑΣ και όχι για τους άλλους;
- Μήπως βοηθάμε τους άλλους για να νιώσουμε καλά εμείς (ή και εμείς;)
- Μήπως... το παραπάνω είναι ανθρώπινο;

Αν χαίρομαι για το καλό που έκανα σε κάποιον πειράζει;

- Αν έκανα το καλό και ένιωσα ικανοποίηση και ο ίδιος...
 - Δεν σημαίνει ότι το κίνητρό μου ήταν αυτό. Αν το αποτέλεσμα είναι θετικό, δικαιούμαι κι εγώ να χαρώ, είναι η ηθική ανταμοιβή μου,
 - Ακόμη κι αν το κίνητρό μου ήταν εγωιστικό..., τελικά βοήθησα κάποιον, έγινε κάτι καλό, θετικό...

If you want to feel proud of yourself, then do good. Take action that will make you proud.... And if you really want to feel proud, then do something to help someone else.

— Oseola McCarty —

AZ QUOTES

Υπάρχουν και αλτρουιστικές πράξεις που δεν είναι... εγωιστικές...

- Ο Τηλέμαχος Τσιμηρίκας, 15 ετών πέθανε στη φωτιά προσπαθώντας να σώσει τα αδελφάκια του στο σπίτι τους που καigόταν (Καβάλα, 2012)
- Μετά θάνατον τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών

Η ηθική δεν απαιτεί πάντα αυτοθυσία...

Απαιτεί όμως
σεβασμό...

Στον εαυτό μας

... και στους
άλλους!

Να αγαπήσεις τον διπλανό σου όπως τον εαυτό σου...

◦ ἀγαπήσεις
◦ τὸν πλησίον
σου ὡς
σεαυτόν.

◦ Κατά Ματθαῖον Ευαγγέλιον 22,39

Μπορούμε να αγαπήσουμε και να
βοηθήσουμε τους άλλους αν δεν
αγαπάμε τον εαυτό μας;

Τί σημαίνει άραγε «αγαπώ»;

Είναι συναίσθημα ή είναι πράξη;

Ναι, αλλά **ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ** ΝΑ ΠΡΑΞΟΥΜΕ ΗΘΙΚΑ;

- Το να πράττω ελεύθερα προϋποθέτει:
- 1. 'ΟΤΙ ΞΕΡΩ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ (τις συνθήκες που επικρατούν και τους παράγοντες που θα καθορίσουν την απόφασή μου)
- 2. 'ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΧΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΜΟΥΣ ΓΙΑ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΩ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΟΥ

FREE WILL

DEFINITION

Free will is the ability of individuals to make choices and decisions unimpeded by external constraints or predetermined fate, acting according to their own intentions and desires. It is a fundamental concept in philosophy, ethics, and law, reflecting the belief that humans are capable of moral responsibility.

EXAMPLES

- **Choosing a Career Path:** A person deciding to become a doctor instead of a lawyer is exercising free will by making a choice about their future.
- **Altruistic Acts:** Volunteering at a local shelter represents free will, as it is a selfless act chosen without external compulsion.

HELPFULPROFESSOR.COM

Είμαστε πραγματικά ελεύθεροι;

- **ΝΤΕΤΕΡΜΙΝΙΣΜΟΣ** (ή **αιτιοκρατία**):
- Όλα τα συμβάντα στον κόσμο μας καθορίζονται αυστηρά
 - από προηγούμενα συμβάντα
 - Με βάση αιτιακούς νόμους
 - Φυσικούς
 - Βιολογικούς
 - Ψυχολογικούς
 - Κοινωνικούς, ιστορικούς

DETERMINISM (SOCIOLOGY)

In sociology, determinism proposes that everything we do, in terms of our social conduct, is pre-determined by biological factors, like our DNA.

DEFINITION	EXAMPLES
Determinists, whether in the field of philosophy, sociology, or psychology have a belief that our actions, and in turn, reactions, are in some way predetermined by either biology, our environment, or in many cases both. Moreover, they assert that it is highly unlikely that a person would be able to alter their inevitable path or choices due to their biological or environmental conditions.	Determinism and Social Deviance: Assuming that a child who grows up in a violent household is predestined to commit violent crime. Technological Determinism: The idea that advances in technology will fundamentally determine how society progresses and changes.

HELPFULPROFESSOR.COM

Ελεύθερη βούληση vs Ντετερμινισμού

Μπορώ να
καθορίσω
ελεύθερα το
μέλλον μου

Το μέλλον μου
«καθορίζεται»
από γενετικούς,
φυσικούς,
κοινωνικούς κ.ά.
παράγοντες

Ιντεντερμινισμός (Indeterminism)

Δεν υπάρχει
κάποιος αιτιακός
καθορισμός της
βούλησης

Το άτομο είναι
έρμαιο τυχαίων
συμβάντων

Αρχή της απροσδιοριστίας (αβεβαιότητας)

- **Δεν είναι δυνατόν να μετρήσουμε ταυτόχρονα και τη θέση και την ορμή ενός σωματιδίου με απεριόριστη ακρίβεια.**

Σχ. 7.9 Η αβεβαιότητα της θέσης, Δx , είναι άπειρη